

Kratka priča

Potvrda

Ante Škember

Toga prohladnoga jesenjeg dana sipila je dosadna kišica. Dan je bio težak. Čak ni povremeni udari vjetra koji su razgonili tamne oblake i donosili dah morske svježine nisu uspijevali razbiti moje tmurno raspoloženje i ublažiti težinu dana. U srce se uvukla tuga i neka nepodnošljiva sjeta. Rojevi crnih misli, kao jata crnih vrana, kljuvali su mi utrobu i jetra. Nije pomagala ni lagana glazba koja je dopirala iz susjedstva, ni miris i prvi gutljaj kave uz obveznu cigaretu. Posegnuh i za prvom lozom. Ona obično, onako žestoka, pomaže u ovakvim mojim raspoloženjima.

Presječe me i trzne iz snatrenja. Ovoga puta ni loza nije postigla nikakav učinak. Zapalim cigaretu, povučem dim i onako zureći u prazno sinu mi: ujak!

Već se dugo nismo čuli, dugo se nismo vidjeli, a naši su odnosi imali uspona i padova. Mijenjali su se: od nesuglasica pa i laganih svađa do izljeva nećaćko-sestričke ljubavi.

Na brzinu sjedam u auto i pravo u Grebašticu. Ujak, novopečeni član mjesnog KUD-a i novopečeni član neokatekumena s janjećom mješanicom pod pazuhom i diplama u ruci uporno vježba svirku na tom jednostavnom instrumentu. Poznata i fascinantna ujakova upornost uz kroničan nedostatak talenta, duboko me ganula.

Ugledavši me, onako nagao, kakav već jest, odbaci tu smiješnu ispuhanu mješanicu, crven u licu od još ranojutarnjeg do popodnevnog napuhivanja, poleti mi u zagrljaj i reče: »Gdje si, nećaće, sam Bog te posla i donese.«

»Zdravo, ujače«, rekoh, »kako si, što ima?« Ne skidajući pogled s mene, kao da me vidi prvi put, ili kao da sam od mrtvih uskrsnuo, kao da je ugledao neko čudovište, ili, oprostite mi, Bože, neko nepoznato mu božanstvo, ujakove razrogačene oči nisu skidale pogled s mene, a poluotvorena usta, u koja je mogao uletjeti čitav roj muha ili pčela, ostala su u čuđenju otvorena, dok konačno ne zausti: »Samo te je Bog u ovom pravom i sudbonosnom trenutku za moga ispaćenoga života mogao poslati k meni.«

»Pustimo Boga na miru, ujače, ima Bog pametnija posla nego da se bavi sudbinama dvojice umirovljenika – uostalom seoskih protuha.« »Nego reci, ima li što za prizalogajit?«, ona me loza što je popih izgladnje, a ne donese mi mira.

Kiša je i dalje lagano rominjala, krik galebova i šum mora, lagani vjetar i miris borove smole rastapali su polako ujakovu i moju tugu. Poslije obilnog ribljeg jela, jer ujak je zaljubljenik u more, pa se kod njega uvijek nađe ribe na trpezi i dobrog domaćeg vina u kojem smo utapali naše tuge, razgovor je potekao kao bistar i hitar gorski potočić.

»Reci sada, predragi ujače, nemoj da ti spominjem junačke narodne pjesme kojih smo se obojica u djetinjstvu dosita naslušali, o ujaku i nećaku, kakve li te brige muče«, otpočeh naš razgovor onako šeretski, nonšalantno.

Znao sam, treba ga samo pogoditi u živac i u kost. Kad god mu spomeneš junačke narodne pjesme, posebice onu o ženidbi Senjanovića Ive, ujaku obvezatno suzica zaiskri u oba oka. Bilo je tako i ovaj put. Očiju vidno navlaženih suzama, poput ove dosadne jesenske kišice, ujak odjednom zagrmi: »Dobro mi došao, nećače, u pravom trenutku, Bog nek' te blagoslovi, ženim se, a tvoja mi je pomoć više nego potrebna.«

Sledio sam se! Od užasa, čuđenja i zaprepaštenja. Da nije u ovoj osami, od neprekidnog boravka na moru i u moru, uz sve težine i muke života, pod stare dane i s uma sišao? Neću ga više tako dugo ostavljati sama, pomislih u sebi i obuze me grizoduše.

Duhom odsutan otplovih u daleka prošla prostranstva ujakova i svoga života. Ta moja unutarnja duhovna plovidba stvori rupu u razgovoru i kao ponor zjapeću stanku. Prenuh se i da razbijem mučnu tišinu rekoh: »Nemoj mi reći, ujače, ženiš se kažeš, a da neću morati po mladu u Latine, poput nećaka iz one pjesme o Senjanoviću Ivi? Bog ti pamet prosvijetlio, pa ti si čovječje oženjen više od trideset i pet godina s ujom Ljubicom kojoj te odvelo tvoje 'šesto čulo' nekih dalekih ljeta. S njom si izrodio dvoje djece, imaš, Bogu budi hvala, i dvije prekrasne unučice i, koliko ja znam, dobro se slažete ti i ujna. U kojem braku, uostalom, nema trzavica, nećemo valjda gledat na sitnice. Kakva te ženidba, bolan ne bio, po Bogu, sada snašla? Kakve ti to, ujače, neslane šale sa mnom zbijaš?«

Otpivši gutljaj gustoga crnog vina iz vlastitog vinograda kojega je svojom mukom uzgojio (ujak je i inače sve postizao vlastitom mukom i trudom) veselo se nasmija i reče: »Slušaj, mali, a da toga nisi niti svjestan i sam si rekao da se nisam oženio po Bogu«, doda s nemjerljivom tugom u glasu. »Hoću crkveno vjenčanje s ujom!«, povisivši snažno ton kaza mi ujak. »Vidiš«, nastavi on, »dobro si, nećače, ukratko skicirao naš dosadašnji život i neću to ponavljati, ali sada dolazi vrijeme kada Ljubica i ja ulazimo polako, ali sigurno u stare dane. Djeca su odrasla i otišla svojim putem, a nas dvoje, kao dva stara panja, sada bi se samo međusobno glodali, predbacivali jedno drugom ovo i ono. E, neće biti tako! Zato odlučismo, nas oboje, obnoviti i produbiti svoju vjeru.«

»Lijepo«, rekoh, »pa u čemu je onda problem, vjenčajte se crkveno i stvar je riješena.«

»E, baš u tome i jest problem, što ne možemo. Postoji zapreka!«

»Kakva zapreka, predragi ujače, u čemu je problem, mogu li pomoći?«

»Samo ti i dragi Bog možete pomoći u mojoj stvari crkvene ženidbe«, tužno, ali i s radosnim očekivanjem pomoći od nas dvojice, dometnu ujak.

»Slušaj, ujače, ne očajavaj i nemoj mene ovako grješna stavljati ispred Boga. To svjedoči da ti je vjera slaba i da još nisi dorastao za crkvenu ženidbu, ali s obzirom na tvoju i njezinu dob, Bog će vam se smilovati, a ja pomoći pa ćemo tu stvar riješiti.«

»Ništa vi nećete riješiti«, upadne odjednom, kao Pilat u Vjerovanje, u ujakov i moj razgovor, ujna mi Ljubica, buduća mladenka po Božjem zakonu, ako Bog da.

»Otkud odjednom i zašto skepsa ta, predraga ujno?«, upitah ja.

»Taj tvoj ujak, obična vojničina, ogovarao je fra Anđelka, a crkvene knjige za vrijeme drugog rata izgorjele su u požaru pa nema dokaza o ujakovu krštenju«, u jednom dahu uzbuđena i rumena u licu, izbifla kao naučeni Očenaš Ljubica, »a fra Anđelko ne da potvrdi i od našeg crkvenog vjenčanja neće biti ništa.«

»Smiri se, ujna, smiri se, nego recider ti meni što to moj grješni ujak reče za velečasnog Anđelka?«

Pokušavši prikriti bijes koji ju bješe obuzeo potiho prošapta: »Da ima djecu.«

»O ni po jada«, šašav kakav već jesam, a da razjarim ujnu dodadoh: »Ja pomislio da je ujak ogovarao fra Anđelka da je krao, lažno svjedočio, ne daj Bože silovao, a to što mu reče da ima djecu: djeca su dar Božji, draga ujna, zar ne?«

»Davno sam ja rekla da ste šašavi vi obojica, ti i ujak ti, a sve to ide unatrag do djeda ti Marijana koji je bio velik bogomoljac, ali i velik bludnik. I eto grijeh bluda razara nam obitelji, dragi moj«, mudro zaključi Ljubica i zalupivši vratima povuče se u kuću.

Vjetar je razgonio oblake, kiša polako prestajala padati, ujak i ja sjedili smo na verandi ništa ne govoreći. Svatko je uronio u svoje misli. Ujak je vjerojatno razmišljao kako ga je njegovo »šesto čulo« prevarilo, kako je izabrao pogrešnu ženu, kako za državno, tako i za crkveno vjenčanje. Ženu koja ga u svakoj situaciji, i pred rodbinom i pred prijateljima i znancima pa i strancima turistima, uvijek iznova osramoti.

U mislima je odlutao nakratko u neke daleke i puste krajeve okružene morem, jer bez mora nije mogao zamisliti svoj život. A ja? Ja sam razmišljao o ljubavi i smrti, smislu života, prirodi koja nas je okruživala i činilo mi se, nije u tom trenutku marila za naše sudbine.

»Pusti Ljubicu, idi i rješavaj taj problem«, prenu me ujak iz moje metafizičke plovidbe.

Auto je grabio kilometre, vjetar udarao o vjetrobrane, vrane su graktale, galebovi se dizali s mora i strmim letovima ponovno se spuštali. S radija je dopirao glas neke tugaljive bosanske sevdalinke. Utonuvši u mislima u dogone-

tavanja pitanja bez odgovora o mržnji i osveti, ljubavi i oprostima i ne primijetih, već stigoh pred župni dvor.

»Hvaljen Isus i Marija, velečasni Anđelko«, radosno pozdravih ostarjela i pomalo rezignirana svećenika. »Uvijek budi hvaljen! Koje dobro te nosi k meni? Pa nisi ti baš čest posjetitelj ovih posvećenih prostora«, potčkilji me podrugljivo fra Anđelko. »Pustimo sada to, riješimo problem zbog kojeg dolazim, popijmo rakijicu i razidimo se u miru Božjem.«

»Ti znaš da smo si mi dobri«, otpoče, polagano kao da sluti razlog mog dolaska, fra Anđelko, »i da bih za tebe učinio sve, osim možda jedne stvari.«

»E, baš zbog te stvari«, shvativši u trenutku da je otkrio razlog mog dolaska, »ja i dođoh k tebi.«

»Izdaj mi ujaku potvrdu o njegovu krštenju da bi se mogao crkveno vjenčati!«

»Potvrdu«, ponovi fra Anđelko, izgovarajući tu čarobnu riječ s posebnim naglaskom, dajući joj neko nadnaravno značenje, kao da je riječ o »posljednjim stvarima«, a ne o običnom komadu papira.

»E, to jedino ne mogu i neću učiniti za tebe, dragi moj i predobri Zrinski«, tako me je od milja nazivao fra Anđelko.

»A zašto nećeš?«, mirno ga upitah, hineći da ne znam razlog njegova odbijanja.

»Ogovarao me tvoj ujak, gadno me čovječe ogovarao i ne mogu preko toga prijeći.«

»Ah, jezik, ljudski jezik«, dodadoh. »Nećemo valjda sada ulaziti u rasprave o pogubnosti ljudskog jezika iz Poslanice svetoga Jakova. Uostalom, poslanice su tvoje područje, u njima plivaš kao riba u moru. Nego, izdaj mi za ujaku potvrdu pa da se, kao što rekoh, u miru kao ljudi i prijatelji razidemo.«

Sjedio je i dalje nepomično na čelu stola, opuštena tijela i usporenih pokreta, kao pravi gazda, ležeran u vlastitoj kući.

Na stolu ispred naizgled opuštenog, božanskom mudročću, vjerom i iskustvom života, koji se polako bližio svom zemaljskom kraju, mislima odsutnog fra Anđelka, stajale su dvije boce vina. Jedna boca do vrha puna crnoga, a u drugoj polupraznoj bilo je bijelo vino. U jednom trenutku, onako duhom odsutan, naglo ustane donese dvije čaše i upita: »Koje ćeš vino piti Zrinski, crno ili bijelo?«

»Koje ti piješ, fra Anđelko?« upitah, a nisam trebao ni pitati, odgovor je očigledno dolazio iz poluprazne boce u kojoj je bilo bijelo vino.

»Bijelo vino pijem!«, odgovori.

»Onda ću i ja bijelo«, uskliknuh radosno. Nadao sam se i pomislio, dobar početak, »In vino veritas.«

Natoči meni fra Anđelko svojim drhtavim, posvećenim rukama punu čašu bijeloga i zaželi jednom i drugom dobro zdravlje.

Vino je bilo pitko. Malčice je vuklo na slatko, s posebnom aromom i oku-

som naranče. Klizilo je lakoćom niz naša grla kao da je mlijeko pomiješano s medom.

Ispijali smo ga s užitkom: čašu za čašom. Pod utjecajem doista dobrog, pravog domaćeg, za ne reć' misnog vina, ubrzo nas obojicu obuze dobro raspoloženje.

Priča je tekla o svakodnevnici i mucu, a kako smo više pili, sve više i o radosti života. Dakako, života ovdje na zemlji. Za život poslije života u tim vinskim trenucima nismo marili. Poneseni pričom i dobro raspoloženi i ne primijetismo kako vino brzo nestaje.

»Vina nemaju!«, dobacih, uprvši pogled u fra Anđelkove oči koje su sve više svijetlile nekim posebnim žarom. Župnik brzo usta i još brže donese na stol i drugu bocu vina.

Ispijajući drugu bocu isplivavale su u našoj priči i druge teme, nekako bliže filozofiji, a još uvijek prilično udaljene od vjere i teologije, kao: ima li taj naš život uopće smisla, zašto smo se i kako uopće rodili na ovaj svijet, kamo to mi idemo, ide li skupa s nama i ovaj svijet k svome kraju, jesmo li mi uopće mi, tko smo mi zapravo, poznajemo li sebe i prirodne zakonitosti u sebi i oko sebe. Vino je činilo svoje, postajali smo sve umorniji, nelucidniji i omamljeniji. Ponestajalo nam je misli, ponestajalo riječi i razgovor se naglo, kao nožem presječen, prekinuo. Preko boca i čaša tupo smo se u sablasnoj tišini gledali u oči ne govoreći ništa. Omamljen dobrim župnikovim vinom, gotovo zaboravivši zbog čega sam k njemu uopće i došao, prenuh se i pomislih: sada je pravi trenutak te izustih molećivim tonom: »Slušaj, fra Anđelko, treći put te molim, a naš narod kaže, treći put Bog pomaže, izdaj mi tu potvrdu, Bog ti pomogao.«

Još nisam ni dovršio rečenicu, raširenih mutnih očiju iz kojih su sijevale srdžba i bijes, prekinu me fra Anđelko jednim ostrim i zvučnim »Ne!« Gromkim promuklim glasom izgovorio je to »Ne!« i proparao sablasnu tišinu koja nas je obavila.

»Dok sam ja na ovoj župi ujak ti potvrdu dobiti neće!«

Malo sam se pribrao i tužnim glasom upitao: »A zašto, oče, neće?«

»Zato što je po gradu i okolnim selima govorio da ja imam djecu«, oštro i odlučno odgovori mi fra Anđelko. I zureći mi u lice doda: »Zna li on?«, od bijesa nije htio ni mogao izgovoriti ujakovo ime, pa ponovi: »Zna li on koju težinu grijeha navaljuje sebi na grješnu mu dušu i s kakvim se blatom nabacuje na službenika Božjeg?« U hipu izgovorivši bujicu riječi koje su u ovom posvećenom prostoru zvučale grublje od najgrubljih, ujedale za srce, dušu i tijelo, bacivši, dakle, na mene ni kriva ni dužna »drvlje i kamenje«, još uvijek ne smirivši se fra Anđelko prisnaži: »Ako si došao samo po tu potvrdu o ujakovu krštenju – možeš ići.«

»Pa ti si svećenik!«, obuzdavajući u sebi do bola i eksplozije nagomilanu ljutnju rekoh mu, ipak povišenim tonom.

»Jesam, svećenik sam, pa što onda?«, odgovori mi.

»Eto vidiš, pa to da bi kao svećenik trebao biti sretan da tvoj brat u Kristu primi sveti sakrament ženidbe. Nećemo ga valjda još jednom krstiti. Knjige su izgorjele u Drugom svjetskom ratu, a cijelo selo znade tko mu je bio krsnikum.«

»Možeš ići kući, Zrinski!«, odgovori mi odrješito velečasni, ne ostavljajući ni prostora ni mogućnosti za sretan ishod moga dolaska. »Od potvrde ti nema ništa, ostajem čvrsto i nepokolebljivo pri svom stavu.«

»Nisam došao k tebi da bih otišao bez potvrde i ne idem iz ove kuće dok mi je ne izdaš.«

Sočna psovka kao poskok iz kamenjara poskoči iz prečasnih usta velečasnog. Ah, jezik, ljudski jezik, ponovno ću čitati Poslanicu sv. Jakova, a preporučit ću ponovno čitanje i velečasnom kada se smiri, pomislio sam u sebi.

Još se uvijek nije smirivao, nego je gotovo kao u nekom bunilu grmio: »Potvrde nema, potvrde nema, čuješ li, Zrinski!?«

Čuo sam ga dobro. Ostao sam osupnut, brisao sam znoj s mokrog mi čela, grizao jezik čvrsto ga držeći za zubima. Ustao sam bez izgovorene riječi, zavrnuo hlače, kleknuo na gola koljena ispred velečasnog, pogleda uperena u Raspelo koje je nijemo sa zida iznad župnikove glave promatralo ovaj nesvakidašnji prizor.

»Oprosti mu, Gospodine, jer ne zna što govori niti što čini«, izlio se iz moje nutrine vapaj, krik bola, prošnje, ushita i radosne nade da će se ipak sve dobro završiti.

Izgubljena i negdje u nepostojeće daljine odlutala pogleda, s gotovo čujnim strahom u glasu: »Što to radiš, Zrinski?«, upita me fra Anđelko.

»A što ti radiš, Božji čovječe? Zar ne vidiš da tražim oprost za nas obojicu grješnika?«, oštro mu odbrusih. »Ustani!«, gotovo mu zaprijetih, »a onda klekni i ti i tražimo zajedno klečeći na golim koljenima oprost od Krista.«

Opirući se sve drhtavijom rukom o kraj stola, lica boje masline ustao je fra Anđelko, podigao nogavice, od duga nošenja izlizanih mu hlača, i golim koljenima kleknuo meni sučelice.

»Moli nada mnom«, rekoh mu zapovjedničkim glasom. »Moli za sve grješnike«, dodadoh blagim glasom i sniženim tonom.

U tom trenutku snažno me zagrlio. Tu jačinu, toplinu i nježnost zagrljaja darivao mi je u mom ranom djetinjstvu samo još moj otac, sada stanovnik nebeskog eshatona. Oči pune suza nekontrolirano su se slijevale niz obraze i pekle me po licu. Zar je moguće da suze ovako peku, pitao sam se u sebi dok me je fra Anđelko uporno grlio. Počeo sam potihom jecati, osjećajući neku nadnaravnu blagost fra Anđelkova očinskog zagrljaja. Tada reče: »Oprosti mi, Zrinski, nisam tako mislio, ispalo je tako.«

Još jednom me snažno zagrlj i poljubi u obraze okupane suzama.

»Neka Bog oprosti i tebi i meni«, rekoh.

Ustajali smo dugo i polako i dalje zagrljeni kao sijamski blizanci. Dramatika trenutka ulazila je u svoj klimaks.

U daljini se čuo lavež pasa i blejanje ovaca, a neki prerano probuđeni pijetao glasno je zakukurijekao kao da naviješta novu zoru, a bio je suton i noć je tek polako pritiskala selo. U mucu tišine koja nagrizala ranjene nam duše, nas dvojica, svatko iz svojih razloga ljutih prijatelja, duboko u našim nutrinama, zbog događaja koji su se odigrali, osjećali smo mučninu, gorčinu grijeha, ali i olakšanje kajanja i radost oprosta.

Stojeći pred Raspelom, tim simbolom, znakom i stvarnošću: muke, patnje, stradanja, ali i nade i radosti življenja razmišljao sam o čistoći i dubokom smislu kršćanstva i moralnoj krhkosti i ljudskoj slabosti nas kršćana.

»Ljubi neprijatelja svoga!«

»Ljubi Boga i bližnjega svoga kao sebe samoga«, tutnjalo je mojim mozgom, probijajući mi poput strijele: um, srce, dušu, bubrege i jetra.

«Oh, Bože!«, zavapih. Zahtjevne su, prezahtjevne tvoje zapovijedi. Tko ih može od nas ovako slabih, ljutih, jadnih i čemernih ljudskih bića nositi? Iz razmišljanja me trgne fra Anđelko, natočivši nam po još jednu čašu. Ispijamo polako, bez riječi. Pomalo umoran počeo sam drijemati. Da se razbudim i da razbijem tu mučnu tišinu, glasno podviknuh: »Hajde, ustani već jednom i napiši mi tu potvrdu.«

Samo me je ispod oka koje je i dalje suzilo mrko pogledao i ukornički rekao: »Samo uz svjedoke!«

»To je bar lako, u selu znaju tko je kome i kada kum bio.«

Sjedamo u njegov auto. Kratka vožnja do Mitla protekla je u mučnoj tišini. Izlazeći iz auta župnik reče: »Hvaljen Isus i Marija.«

»Vazda budi, velečasni«, odgovoriše troje seljana složno u glas kao da su danima uvježbavali taj toliko dragi im pozdrav. U tišini noći otpoče fra Anđelko svoj posao ispitivanja svjedoka. Najprije moju majku. »Kako si, bako Ane?«, upita držeći njenu drhtavu staračku ruku.

»Dobro, dobro, velečasni«, odgovori starica. »A kako ste Vi, dobri naš velečasni?«

»A slušaju li te tvoji sinovi?«, dovikuje on. »Nemoj vikati, dobro čujem, ako ne vidim dobro. Slušaju mene moji sinovi i dobro me paze. Ništa meni, moj oče, ne fali. Dobro sam ja sinove odgojila.«

»Jesi, jesi, nego koliko su ono tvoji roditelji djece izrodili?«

»Četrnaest, četrnaest, predragi naš velečasni. I još nas je osmero živih.«

»A jeste li svi kršteni?«, upita fratar.

»Hvala Bogu da jesmo, pa otac mi je bio crkvenjak. Nije se, moj oče, nekri-
sta držalo u kući.«

»A je li ti i brat Luka kršten?«, upita.

»O Bog ti zdravlje dao, velečasni«, reče mu starica, »je, je, kršten je.«

»A tko mu je bio kum na krštenju?«

»Djed Božo, pokojni, zvani Lace«, odgovoriše svi troje u glas. Sumnje više kod fra Anđelka nije bilo. Sve su dvojbe otklonjene. Natrag u župni dvor.

»Evo, izvoli«, pruži mi potvrdu o ujakovu krštenju. Gledam, prevrćući i okrećući u ruci taj toliko priželjkivani i toliko iščekivani komad papira i obuze me tuga. Duboka metafizika tuge. Tuga međutim nije smjela dugo stanovati u mojoj duši. Ubrzo ju je zamijenila radost ujakova vjenčanja.

Natopljena znojem, strepnjom, čežnjom, strahom, sumnjom, drhtanjem i suzama tuge i radosti potvrda je konačno pribavljena. Zapreka je uklonjena. Crkveno vjenčanje moglo je započeti.

On u novom sivom odijelu, a ona u sivo-plavom, bez posebnih ukrasa, ali lijepom kostimu, što sam im prošloga vikenda po sniženim cijenama kupio u Mađarskoj, ostavljali su dojam dobro uščuvanog, pristalog, iako vremenitošću i brigama koje breme života sa sobom neumitno nosi, pomalo ostarjelog, ali ipak skladnog para.

Boreći se s nemalom nelagodnom i tjeskobom koje su im, kao crv drvo, nagrizale dušu, diskretno se, s vremena na vrijeme, pridržavajući znojnim rukama i bezuspješno pokušavajući prikriti vidno prisutnu tremu, rumeni, uzbuđeni i ushićeni mladenci, ujna i ujak stupiše pred oltar.

»U dobru i u zlu, zdravlju i bolesti«, monotonim, ali uzvišenim, svečanim glasom deklamirao je svećenik.

Polusvjesno su ujak i ujna, gotovo kao da se to njih uopće ne tiče, davali potvrdne odgovore.

On se u mislima vraćao u nestašluke ranog djetinjstva i krađu susjedovih kokoši, trešanja i grožđa iz vinograda kraj puta kada smo se ogladnjeli i izmučeni nastavom vraćali iz škole. Sjećao se stasitih i jedrih seoskih učiteljica, njihovih bujnih grudi, i kao onih ukradenih trešanja, crvenih, pomamnih, požudnih, u seoskoj divljini, ljubavi žednih usana. A tek njihovih kao snijeg bijelih gaćica koje su se tjerane vjetrom sušile u školskom dvorištu. Noću bi ih sanjao znojeći se od muke, razapet čežnjom za zadovoljenjem pohote uzavrele krvi seoskog dječaka koji je ulazio u momačku dob i neke tajnovite maglovite predodžbe o grijehu o kojem je često govorio svećenik na vjeronauku i otac Marijan u kući.

Pred oltarom, u svečanom činu crkvenog vjenčanja rušili su se njihovi nekadašnji svjetovi. Opraštao se jednom zauvijek od svojih vojničkih dana provedenih u JNA, partijskih vojnih sastanaka, moralno-političkog vaspitanja, dežurstva, zapovijedi, podmornice koja ga je jednom gotovo odvela u sigurnu smrt. Rušio se u njegovim mislima, ali i u stvarnosti, jedan sad već mrtav svijet koji mu je sustavno nastojao zatrti vjeru pradjedova i ljubav za domovinu mu Hrvatsku. Rušio se svijet ideologije na izdisaju koja ga je nastojala učiniti otpadnikom od vjere i nacije. Tu pred oltarom, u prigodi njegove crkvene ženidbe, plesale su svoj posljednji smrtni ples sve sile tame, noža i krvi koje su začele strašno krvoproliće u Domovinskom ratu.

Budio se u ujaku ponos hrvatskog vojnika. Nesvjesno je stiskao znojem orošene šake. Budio se u njemu ponos čovjeka koji ulazi u nov život i u nov svijet. U maloj seoskoj crkvi vladala je neka uzvišena, svečana tišina, samo se čuo lagani šum vjetra koji se hrvao s krošnjama borova na mjesnom groblju ispred crkve.

Nebo je nad Grebašticom poprimilo plavetnilo boje mora, a zemlja se u lomljenju sunčevih zraka činila crvenkastosivom.

»Novo nebo i nova zemlja«, pomisli ujak i čvrsto se u sebi zakune i nesvjesno izusti: »Ljubice, od danas ti i ja pretakat ćemo novo vino u nove mješine.«

Stojeći po ljudskim zakonima uz svog zakonitog muža, a po Božjim, po kojima će mu ženom tek postati, očiju netremice uprtih u svećenika, oltar, a iznad svega u Krista raspetoga, mladenka ujna Ljubica u mislima je prolazila križni put svoga bračnog života s ujakom. Zar se ni u ovom svečanom, posvećenom trenutku ne može suzdržati od svojih komentara, prekoravala ga je u sebi. Znala je ona njegovu prijeku narav, brzopletost njegova teško obuzdavanog jezika. Poznavala je njegovu laku zapaljivost za nerazumljive mu misli, ideje i svjetonazore. Prihvaćao ih je brzo, a oslobađao ih se teško i sporo. Izlazio je iz njih presvlačeći se u novo duhovno ruho, kao što zmija skida sa sebe svoju košuljicu. U glavi su joj još uvijek odzvanjale kao olovo teške ujakove riječi: »komunistički manifest«, »kapital«, »baza i nadgradnja«, »klasna borba«, »diktatura proletarijata«, »proleterska revolucija«, »općenarodna obrana«, »društvena samozaštita«, »teorija svenarodnog otpora«, »ništa nas ne smije iznenaditi«... što ih je njen muž, spremajući se za ispite kako bi napredovao u vojnoj hijerarhiji, kao čarobne formule naglas izgovarao i napamet učio ne razumjevši im ni smisla ni sadržaja. Tutnjale su u njezinoj nježnoj duši utvare nepoznatih joj i besmislenih riječi i pojmova. Te fraze i floskule parale su joj kao oštar nož srce i mozak. Mirisala je opojne mirise prvih jutarnjih kava koje je s oficirušama koje su govorile nekim čudnim jezikom ispijala u njihovom vojnom stanu u Splitu. U ustima je ovoga trenutka osjećala gorki okus tih ispijenih kava i svu gorčinu traćanja vlastitog muža i njihovih muževa. Osjećala je Ljubica prezir prema tim pripadnicama AFŽ-a, kako su ih podrugljivo nazivali stari Splicićani. Posebice stoga što su se uvijek držale nekako visoko i smatrale je manje vrijednom domaćicom. A i njihov jezik nije prihvaćala i nikada ga nije naučila. U sebi im je plazila jezik, odmjeravala bosanski grb, a nekima od njih koje su je zbog njezina seoskog podrijetla omalovažavale s nekom je posebnom strašću i nasladom pljuvala u lice.

Rušio se Ljubičin svijet iluzija, laži, lažne sigurnosti, obmana i zabluda. Isprazan svijet fraza i floskula o sveljekovitim čarobnim formulama dogme kojoj je tako dugo robovao njezin muž, i ne samo on, nego i značajan dio čovječanstva, a u koju je ona, ne smijući to ni pred kim glasno izreći, potajice prestano sumnjala.

Stojeći tu uz muža ispred oltara, očiju uprtih u Krista, ne čujući u toj svećanoj tišini ništa osim pjeva ptica i glasanja galebova u daljini, Ljubica u dubini svoga bića nečujnim unutarnjim glasom reče: »Ostatak svoga života posvetit ću Bogu, Crkvi i svojoj obitelji – bližnjima svojim.«

»Što Bog združi, čovjek neka ne rastavlja«, patetičnim glasom izgovarao je svećenik. Ljubica se prenu i tek je tada u tom najsvečanijem trenutku čula onu ujakovu rečenicu: »Ljubice, od danas ti i ja pretakat ćemo novo vino u nove mješine.« Čula je i nije mu, prvi put, zamjerila.

Čestitke, poljupci, gužva, cvijeće, suze radosnice i mala svadbena povorka polako je napuštala crkvu.

Od svadbe u Kani Galilejskoj na kojoj je Isus učinio svoje prvo čudo pretvorivši vodu u vino pa do ujnine i ujakove svadbene večere u živopisnom Vrpoljcu u koji smo stigli u izdisaj dana proteklo je nebrojeno svadbenih večera. Iako različite po mnogo čemu, posebice po sudbinama mladenaca, sve te svadbene večere odlikuju se i nečim zajedničkim. Jede se, pije se, svira, pleše i veseli.

A dogodi se i poneko čudo, kao i na onoj u Kani. Tako je bilo i na ujakovoj i ujninoj svadbenoj večeri. Zveket tanjura, noževa i vilica, čaša i boca, slasno i glasno mljackanje u slast jedene pečene »janjetine«. Vino se točilo u potocima. Zdravice. Nazdravljanja. Čestitke. Pjesma. Šale na račun »zakašnjelih« mladenaca. Svirka. Diplio sam neumorno podgrijavajući ionako dobru svadbenu atmosferu. U centru pozornosti bila je pečena »janjetina«.

Izuzetna je, govorili su jedni gosti. Fantastična, dodavali drugi. Nema čak ni miris janjetine. Znajući o čemu se radi mudro sam šutio, diplio i radosno se podsmehivao. Vrijeme je u dobru raspoloženju brzo prolazilo. Trebalo je ostaviti Vrpoljac, njegove masline, čije su grane, savijajući se pod naletima južnoga vjetra koji je donosio kišu, stvarale lagani šum. Ostavili smo sve: šum maslinovih grana, mirise kadulje, pod težinom plodova otežale grane smokava, ali ne i janjetinu koje je puno ostalo pa smo je ponijeli ujakovoj kući. Tek tada sam rekao: »Ljudi, ovo što smo na svadbi jeli i što vi sada jedete nije janjetina nego kozletina.« Nastao je muk i nevjerica. Gotovo je izbila svađa među mladencima. Ujna se strelovito okomila na ujaka.

»Slušaj, ujna«, rekoš joj, »ujak nije kriv«!

Poštujući stare običaje da se prigodom crkvenog vjenčanja peku kozlići, a nemajući janjaca, spretni je ugostitelj »pretvorio« kozletinu u janjetinu. »Čudo na svadbi ujakovoj«, našalih se. Ujak je napuhao mješinu i obliven srećom i radošću zasvirao.

Sivo-crni oblaci i šum južnoga vjetra koji je dopirao s mora najavljivali su kišu. Tama noći ušuljala se u Grebašticu.

U toj tamnoj, prohladnoj, jesenjoj, kišnoj noći, umorni od svadbe, siline emocija i razdirućih sjećanja na prošlost, ujna i ujak u trenutku utonuše u duboki, olovno teški san, druge prve bračne noći.